

DIASPORIC LITERATURE

30 JULY, 2010 | CREATED USING FIVEFILTERS.ORG

3. Περί Σονέτου

Jul 28, 2010 06:11AM

Του Γιάννη Λιάσκου
(εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 2 003)

Ένα από τα ομορφότερα, λυρικότερα αλλά και δυσκολότερα ποιητικά είδη, είναι αναμφίβολα, το σονέτο. Το λεγόμενο και «δεκατετράστιχο» αφού ο αριθμός των στίχων του είναι, αυστηρά, αυτός. Αν και κατατάσσεται στην κατηγορία των ελαφρών ποιημάτων, εν τούτοις, είναι από τα δυσκολότερα ποιητικά είδη, απαιτεί, δε, μεγάλη δεξιοτεχνία και στιχουργική πείρα, λόγω των πολλών περιορισμών που έχει.

Μάλιστα, πολλοί φιλόλογοι και κριτικοί της παγκόσμιας λογοτεχνίας το παραλληλίζουν με το επίγραμμα, επειδή ο ποιητής πρέπει μέσα σε λίγους στίχους να κλείσει τα συναισθήματα και να αναπτύξει τη βιοθεωρία του. Να παρουσιάσει, όσο το δυνατόν σφαιρικότερα και καθολικότερα, την ομορφιά ή τη δυστυχία αυτού του κόσμου και να τραγουδήσει με τις ευαίσθητες χορδές της ψυχής του, τους καημούς και τα βάσανα των φτωχών και κατατρεγμένων.

Γι αυτό το σονέτο συνδυάζει, πρέπει να συνδυάζει, την εσωτερική αρμονία με την αρχιτεκτονική δομή. Το σονέτο είναι το είδος ποιήματος που χαρακτηρίζεται από τη σταθερή του μορφή. Έχει, δηλαδή, συγκεκριμένο αριθμό στροφών και στίχων και διακρίνεται για τη μουσικότητά του.

Το σονέτο είναι ιταλικής προέλευσης και η ονομασία του προήλθε από την προβηγκιανή λέξη sonet, που με τη σειρά της ελήφθη από το λατινικό sonus που σημαίνει ήχος ή μουσικός σκοπός.

Στην Ελλάδα, για το ποιητικό αυτό είδος χρησιμοποιήθηκε ο όρος «δεκατετράστιχο» γιατί ακριβώς το σονέτο αποτελείται από δεκατέσσερις στίχους.

Το σονέτο, στην κλασική του μορφή αποτελείται από δυο συνθετικά μέλη: Από δυο τετράστιχες και δυο τρίστιχες στροφές. Ο τύπος αυτός του σονέτου-ο ένας από τους δυο βασικούς που υπάρχουν-είναι γνωστός με την ονομασία «πετραρχικός» τύπος. Ο Πετράρχης-από τους πρώτους και μεγαλύτερους σονετογράφους όλων των εποχών- υπήρξε ο ποιητής εκείνος, στον οποίο βρήκε την «καλύτερή του στιγμή» το περίτεχνο αυτό είδος.

Ένας βασικός περιορισμός που ισχύει στο «πετραρχικό» σονέτο είναι ότι τα δυο πρώτα τετράστιχα του ποιήματος συνδέονται μεταξύ τους με κοινή ομοιοκαταληξία. Το δεύτερο μέρος του σονέτου το αποτελούν τα τρίστιχα που ονομάζονται και «τερτσίνες» και που ομοιοκαταληκτούν μεταξύ τους.

Ο δεύτερος βασικός τύπος σονέτου που απαντάται στη νεοελληνική ποίηση-όχι και τόσο συχνά όμως όσο ο «πετραρχικός» τύπος- είναι ο λεγόμενος «σεξπικικός» τύπος. Ο μέγας Άγγλος δραματουργός Σέξπιρ εκτός από τα αθάνατα θεατρικά του έργα έγραψε και μια περίφημη συλλογή 154

σονέτων. Η μορφή τους διαφέρει από την «πετραρχική», όσον αφορά τη διάταξη των στροφών του ποιήματος. Στο «σεξπικικό» τύπο οι τρεις πρώτες στροφές είναι τετράστιχες ενώ η τέταρτη είναι ένα καταληκτικό δίστιχο που έχει δική του ομοιοκαταληξία. Κάθε μια από τις τρεις πρώτες στροφές έχει τις δικές της ρίμες που δεν περνούν από τη μια στην άλλη.

Ένα από τα βασικά εξωτερικά χαρακτηριστικά του σονέτου είναι η ομοιοκαταληξία, αυτό το παιχνιδίσμα, το στολίδι που ομορφαίνει το στίχο.

Στο σονέτο, οι ομοιοκαταληξίες της πρώτης στροφής, που είναι πάντοτε πλεχτές ή σταυρωτές και ποτέ ζευγαρωτές, επαναλαμβάνονται και στη δεύτερη. Στα τρίστιχα οι ομοιοκαταληξίες είναι δυο ή τρεις και δεν επιτρέπεται να έχουν καμιά κοινή ομοιοκαταληξία με τα τετράστιχα.

Το είδος αυτό, που μπήκε στη λογοτεχνία μας για πρώτη φορά το 190 αιώνα με τα σονέτα του Αντρέα Λασκαράτου, καλλιεργήθηκε με μεγάλη επιτυχία από τους γνωστότερους Έλληνες λογοτέχνες. Ο Παλαμάς, ο Γρυπάρης, ο Ουράνης, ο Δροσίνης, ο Βαλαωρίτης, ακόμη και ο Καβάφης και ο Καζαντζάκης έχουν γράψει αξιόλογα σονέτα υψηλού περιεχομένου.

Στην ελληνική παροιμία της Μεμβούρνης έχουμε, επίσης, ποιητές που έχουν ασχοληθεί με το σονέτο και ξεχώρισαν για την καλλιέργεια του είδους. Ο Αντρέας Τριανταφυλλόπουλος και ο Σάββας Ζουμής είναι, ίσως, οι πολυγραφότεροι στο συγκεκριμένο αυτό και απαιτητικό είδος. Υπάρχουν επίσης ο Βαγγέλης Μύρων και ο Γιάννης Κατσαράς που έχουν εκδώσει ποιητικές συλλογές με σονέτα, αλλά, τελευταία, και γνωστές λογοτέχνιδες όπως η Λούλα Παπαζώη, η Ιωάννα Λιακάκου, η Λίτσα Γκόγκα και η Καίτη Παύλου έχουν κάνει αισθητή την παρουσία τους καλλιεργώντας το ιδιόρρυθμο αυτό ποιητικό είδος που μπορεί να θεωρείται παρακμασμένο και απαρχαιωμένο, από τους θιασώτες της μοντέρνας τεχντροπίας, δεν παύει, όμως, να αποτελεί ένα «πετράδι», μια «πνευματική όαση» σε μια εποχή που οι αξίες καταρρακώνονται, τα πάντα αμφισβητούνται και επιχειρούνται διαρκώς ανανεώσεις σε κάθε μορφή τέχνης και τεχντροπίας.

Related Posts:

- Το παράθυρο της ποίησης
- Η Επίσκεψη
- Αναζητώντας τον Πατέρα...
- Ο Ελληνισμός και ο Μέγας Αλέξανδρος
- Το Πάθος

2. Σύμπλευση Ξανά...

Jul 21, 2010 09:35AM

Του Γιάννη Λιάσκου
(εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, 2001)

Δuo χρόνια μετά την ιδιαίτερα επιτυχημένη έκδοση και παρουσίαση της «Σύμπλευσης», μιας μικρής ανθολογίας σονέτου, μαζευτήκαμε ξανά εγώ και οι καλοί μου φίλοι, **ο Βαγγέλης Μύρων, ο Γιάννης Κατσαράς, ο Σάββας Ζουμής και ο Αντρέας Τριανταφυλλόπουλος** για να συμπλεύσουμε και πάλι.

Αντάμα, προτρέποντας, παρακινώντας, συμβουλευόντας ο ένας τον άλλο, χτίζουμε το καράβι της φαντασίας που φορτωμένο λόγο, εικόνες και βιώματα θα μας μεταφέρει στην Πόλη των Ιδεών. Στην Πολιτεία των σονέτων.

Αυτών των μικρών κομψοτεχνημάτων που αποτελούν, αναμφίβολα, το στολίδι της ποίησης αλλά και της λογοτεχνίας γενικότερα.

Καθένας από τους πέντε σύντροφους και φίλους θα καταθέσει ξανά αποστάγματα της ποιητικής του ωριμότητας και σοφίας και όλοι μαζί θα υπογράψουμε το δεύτερο βιβλίο μιας τριλογίας που θα ολοκληρωθεί τον επόμενο χρόνο και θα περιλαμβάνει 120 σονέτα Ελληνο-αυστραλών δημιουργών, κάτι που γίνεται για πρώτη φορά συγκεντρωτικά.

Σύμπλευση II — Εκδόσεις "Υδροχόος", Μελβούρνη 2001 (φωτο: Αναγνωστής)

Διατηρώντας καθένας το δικό του προσωπικό λογοτεχνικό ύφος θα συγκλίνουμε μέσα από μια κοινή έκδοση, μια κοινή πορεία - άλλο ένα δείγμα ομοψυχίας και σύμπνοιας - και θα ευθυγραμμιστούμε στη «ρότα δυο που μας βγάνει ίσια στον όρμο των Μουσών και των ονείρων».

Μέσα από μια ποικιλία θεμάτων και παραλλαγών «θα σαλπάρουμε και πάλι, δείχνοντας της ψυχής τα κάλλη» και «θα μοιράσουμε το όνειρο σε πέντε μερτικά, πέντε κομμάτια», με το

«Δία και τον Αίολο θαύμα να κάνουν και τον ήλιο αντίκρουσαν παπαρούνα».

Και είναι ο Βαγγέλης που θα περιπλανηθεί στους ορατούς και αόρατους κόσμους που μας περιβάλλουν για να καταγράψει ακόμα μια φορά τις αδυναμίες και τα πάθη μας.

Για να εξομολογηθεί, να ανοίξει την ψυχή του και με το φορτισμένο συναισθηματικά λόγο του να ζωγραφίσει όλες αυτές τις εικόνες που συνθέτουν το περίγραμμα της ζωής.

Να ανοίξει διάλογο με τον έρωτα και το θάνατο, τα δυο μεγάλα θαύματα της ύπαρξής μας. Και να συμβουλέψει, να νοθετήσει, να συμπορευτεί με τον άνθρωπο και την αδυσώπητη μοίρα του.

Είναι και ο Γιάννης που θα αναπολήσει στιγμές του χτες και του σήμερα. Θα μας σεργιανίσει με τη σειρά του σε κόσμους που ζήσαμε και αγαπήσαμε και που τώρα πασχίζουμε να τους κρατήσουμε ζωντανούς στη μνήμη μας, γιατί αν καταποντιστούν θα παρασύρουν μαζί τους και τον ίδιο το λόγο της ύπαρξής μας. Θα μας μεταδώσει την αγωνία του για το χρόνο που φεύγει και την αναπόφευκτη φθορά που προξενεί στην ύλη που φιλοξενεί το πνεύμα μας και θα καταγράψει άρτια κάθε σημερινό μεταφυσικό προβληματισμό.

Είναι και ο Σάββας που θα μοιραστεί μαζί μας εμπειρίες και βιώματα, περιγράφοντας πρόσωπα και καταστάσεις δοσμένα με δραματική χροιά αλλά και σατιρική διάθεση.

Θα μας αγγίξει βαθιά σκιαγραφώντας παραστατικά τις ελλείψεις, τις αδυναμίες αλλά και τις τραγωδίες που κρύβονται επιμελώς πίσω από την πλασματική πραγματικότητα της σύγχρονης κοινωνίας. Θα καυτηριάσει την υποκρισία των ισχυρών και θα συμπορευτεί με τους ταπεινούς, τους καταφρονημένους, τους αδικημένους, που ζουν στο περιθώριο της ζωής.

Και είναι και ο Αντρέας, ο σύγχρονος αργοναύτης και ταξιδευτής των καιρών μας που θα μας ταξιδέψει μέσα από μυθικές διαδρομές σε γνώριμους, μακρινούς τόπους.

Θα συστρατευτεί κάτω από την πανανθρώπινη παντιέρα της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της λευτεριάς ενάντια σε όλα εκείνα που, κατά καιρούς, μας λεηλατούν και μας αλλοτριώνουν.

Αλλά και θα απογυμνωθεί από την υλική του υπόσταση για να μεταφερθεί πέρα από το χώρο και το χρόνο σε μια μοναδική κι ανεπανάληπτη υπέρβαση.

Οι πέντε ταξιδευτές, μέσα από το παιχνίδισμα και το πλουμίδι των στροφών, την ομοιοκαταληξία, μέσα από το λυρισμό των στίχων, μέσα από τα συμπεράσματα, τις απόψεις, τους στοχασμούς που περικλείουν τα τρίστιχα των τερτσίτων, θα κληθούμε να συνδυάσουμε την εσωτερική αρμονία με την αρχιτεκτονική δομή. Να παρουσιάσουμε σφαιρικά και καθολικά την ομορφιά και την ασχήμια, την ευτυχία και τη δυστυχία αυτού του κόσμου.

Έτσι όπως μόνο η ποίηση και ειδικότερα το σονέτο μπορούν να τις αποδώσουν, δονώντας τις χορδές κάθε ευαίσθητης και ευγενικής ψυχής.

Καλό μας ταξίδι.....

Related Posts:

- “Η όλοι οι Έλληνες να σωθούμε ή κανένας...”
- Περί ουσιώδους γνώσης...
- Νίκος Καζαντζάκης: Μια παγκόσμια αγωνία για το μέλλον
- “Μαρίνα”
- 1. Το οδοιπορικό μιας ζωής

1. Το οδοιπορικό μιας ζωής

Jul 12, 2010 01:23AM

του **Γιάννη Λιάσκου**

(Μελβούρνη - 2003, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ)

Ολοκληρώθηκε πρόσφατα και βρίσκεται, ήδη, στο τυπογραφείο, το νέο βιβλίο του Ευθύμιου Κουτού «Η δύναμη της πίστης και της θέλησης», στο οποίο ο συμπάροικος συγγραφέας μας παρουσιάζει μέσα από την αυτοβιογραφία του, άγνωστες πτυχές της ζωής του.

Μας σκιαγραφεί τον ανήσυχο τύπο ενός ανθρώπου που παίρνει το πεπρωμένο στα χέρια του και ξεκινά στα 16 του χρόνια για τη μεγάλη περιπέτεια.

Μοχλώντας και παλεύοντας σε τέσσερις διαφορετικές ηπείρους, Αφρική, Ασία, Ευρώπη, Αυστραλία διαγράφει τον κύκλο της ζωής του για να φτάσει σήμερα σοφός και ώριμος από την πείρα και τα βιώματα που αποκόμισε όλα αυτά τα χρόνια να αποτιμά και να καταγράφει τις πράξεις και τα έργα του. Μέσα από τη διήγηση της πολυτάραχης ζωής του ξετυλίγεται και ο ιστορικός και κοινωνικός περίγυρος των πατρίδων που κατά καιρούς του φιλοξένησαν καθιστώντας έτσι το βιβλίο του μια ιστορική αυτοβιογραφία που περιέχει πολύτιμα στοιχεία τόσο για τον απλό αναγνώστη όσο και για το μελλοντικό ερευνητή και ιστορικό.

Παράλληλα περιγράφεται και ο τιτάνιος αγώνας ενός ανθρώπου που ξεκινώντας εκ του μηδενός, με μόνο εφόδιο τη «δύναμη της πίστης και της θέλησης» ρίχνεται στα ανταριασμένα πέλαγα της ζωής τους ταραγμένους χρόνους των αρχών του 20ού αιώνα και κατορθώνει να δώσει σάρκα και οστά στα όνειρά του, να εκπληρώσει τους στόχους του, δίχως να συμβιβαστεί, δίχως να προδώσει τις αρχές και τα ιδανικά του, παραμένοντας πάντοτε αγνός και ανιδιοτελής.

Η συναρπαστική ιστορία του ξεκινά από την Αλεξάνδρεια, με τον Ευθύμη 16χρονο ανήσυχο έφηβο να φορτώνεται ένα μικρό μπαούλο με τα λιγοστά ρούχα του, ένα στρώμα, δυο κουβέρτες και δυο λίρες στη τσέπη και να φτάνει στην Αθήνα του 1933.

Έχοντας εμπιστοσύνη στις ικανότητές του καταφέρνει μέσα σε δυσχέρειες να βρει δουλειά σε μηχανουργείο και τα επόμενα δυο χρόνια, χωρίς οικογενειακή επίβλεψη και φροντίδα, επιβιώνει σε μια μεγαλούπολη χωρίς να παρασυρθεί, ξεχωρίζοντας πάντοτε το καλό από το κακό, το νόμιμο από το παράνομο, ώσπου η μοίρα του τον επαναφέρει και πάλι στην Αλεξάνδρεια, με δυο λίρες στην τσέπη και το αχώριστο μπαούλο του.

Εκεί προσλαμβάνεται στα ναυπηγεία ως εφαρμοστής και τα επόμενα τέσσερα χρόνια, ειδικευμένος πλέον τεχνίτης θέτει τις βάσεις της επαγγελματικής του αποκατάστασης ανερχόμενος τεχνολογικά στη θέση του αρχιμηχανικού.

Η επανάσταση του Αμπντέλ Νάσερ το 1952 δυσχεραίνει τη θέση του και ακολουθεί, εκ νέου, μαζί με χιλιάδες άλλους Έλληνες της Αιγύπτου το δρόμο της μετανάστευσης με την οικογένειά του, για την Αυστραλία αυτή τη φορά.

Ο δυνατός του χαρακτήρας και η πίστη στις ικανότητές του συνεχίζουν να τον στηρίζουν και σύντομα όχι μόνο αποκαθίσταται επαγγελματικά και οικονομικά, αλλά αρχίζει να αναμνησθεί και στα παροικιακά ξεκινώντας μια αξιόλογη κοινωνική δράση προσφέροντας μοναδικές υπηρεσίες στην προσπάθεια της ελληνικής παροικίας της Μελβούρνης να θέσει τις βάσεις της μετέπειτα εξέλιξής της.

Όσα πρόσφερε στο κοινωνικό σύνολο ο Ε. Κουτός τα πρόσφερε από ανιδιοτέλεια και αλτρουισμό δίχως να ενδιαφέρεται για τα πλούτη, αφού πάντοτε θεωρούσε το χρήμα αναγκαίο κακό.

Μαζί με τις παραπάνω δραστηριότητές του καλλιέργησε σε μεγάλο βαθμό και τις σχέσεις του με τις τέχνες και τα γράμματα. Πολυγραφότατος συγγραφέας αλλά και πρωτοποριακός καλλιτέχνης στο χώρο της μεταλλουργικής γλυπτικής, έχει τη δική του ιστορία στην παροικία μας.

Στοχαστής και μελετητής προσπαθεί πάντα να εναρμονίσει τον εσωτερικό του κόσμο με τον εξωτερικό του εαυτό και πιστεύει πως η σωματική και πνευματική μας αυτενέργεια με την οποία όλοι είμαστε προικισμένοι πρέπει να μην πηγαίνει χαμένη. Αλλά ούτε να σπαταλιέται μόνο προς όφελος δικό μας.

Το μεγαλύτερο ψυχικό μεγαλείο είναι, καθώς λέγει ο ίδιος, να αισθάνεσαι τον εαυτό σου υποχρεωμένο να προσφέρει και να αποδίδει για το σύνολο χωρίς ιδιοτέλεια και σκοπιμότητες.

Διαβάζοντας το βιβλίο του Ε. Κουτού θα διαπιστώσουμε ότι ο συγγραφέας θεωρεί πως όλα όσα επέτυχε ανήκουν σε όλους κι ότι σκοπός του δεν ήταν τίποτα άλλο παρά η μεταλαμπάδευση στους νεότερους της πίστης και της δύναμής του για να μπορούν

να διαχωρίζουν το καλό από το κακό, διότι αυτά τα δυο
συνυπάρχουν όπως η ήρα με το σιτάρι.

Βιβλιογραφία

Ελληνο-Αυστραλοί Λογοτέχνες της Μελβούρνης, Κώστας
Αθανασίου, Big Tree Publications, Μελβούρνη, 2008

Copyright secured by Digiprove © 2010

Related Posts:

- Περί ουσιώδους γνώσης...
 - 2. Σύμπλευση ξανά...
 - “Έστιν μεν ουν η μνήμη ούτε αίσθησις ούτε υπόληψις”
 - Νίκος Καζαντζάκης: Μια παγκόσμια αγωνία για το μέλλον
 - Έρμα Βασιλείου: Μια ποιήτρια πέραν εκποίησης
-